

Het levensverhaal van P.H. Wolfert

Pieter Hendrik Wolfert,

Geboren 28 april 1902 in Terneuzen.

Pieter was actief bij het helpen van Joden en onderduikers. Hij had contact met ds. Slomp, oftewel Frits de Zwerver en zat lange tijd ondergedoken op verschillende plaatsen, onder de naam van A. Brandsma. In de nacht van 25 op 26 maart 1945 was er een actie van de KP te Mariënberg. Spoorlijnen en bruggen werden opgeblazen en er had een vuurgevecht plaats met de Duitsers. Hierbij vond Harm de Lange, koster van de Gereformeerde Kerk in Mariënberg, de dood en werd dhr. Wind, later in Almelo, zwaargewond. Deze werd door een dienstmeisje van Pieter naar een onderduikersadres vervoerd. 's Morgens om 7 uur op 26 maart verscheen de SD bij de boerderij van de fam. Hulsebosch in Mariënberg en werd Pieter gearresteerd, o.l.v. Werner Schwier, een van de bewakers van het kamp Erika te Ommen, waar Pieter ook heen werd gebracht. Pieter werd beschuldigd van het in bezit hebben van de laatste brieven van Oort, van enkele strooibiljetten en voor het vinden van een radio in de Gereformeerde Kerk en het kennen van Hento, Huisman en Wind. Voor Pieter vertrok, nam hij afscheid van zijn vrouw, gaf haar zijn ring en zei: 'Voor Nederland, God en Oranje.' Op 27 maart werd hij overgebracht naar het SD-gebouw in Almelo aan de Bornsestraat. Hij zat in de cel met ds. Glashouwer uit Nijverdal. Deze gaf hij een papiertje waarop de psalmen en teksten stonden die moesten worden gebruikt bij zijn rouwdienst. Bij de fabriek Ten Bos moest Pieter met negen anderen uitstappen en zwaar geboeid luisteren naar hetgeen de SD-commandant voorlas. En toen, op de dag voor Goede Vrijdag, waarvoor hij zijn preek al klaar had, werden Pieter en de negen andere mannen zonder enige vorm van proces vermoord. Ik zal door 's vijands zwaard niet sterven, maar leven...

Hierna volgt het levensverhaal van ds. Wolfert, kort na de oorlog opgetekend door ds. Kooistra

Jeugdijaren

Pieter Hendrik Wolfert werd op 28 april 1902 geboren te Terneuzen en groeide op de boerderij op. De ouderlijke boerderij lag vlak bij de Schelde en heette 'Repos Ailleurs', (het devies van Marnix van St. Aldegonde: 'Rust Elders').

Toen Piet Wolfert later als student naar zijn levensdevies gevraagd werd, antwoordde hij met dezelfde leus van Marnix van St. Aldegonde, welke zijn vader koos als naam voor zijn boerderij: 'Repos Ailleurs'. Vader en moeder Wolfert hadden nog twee andere zoons en twee dochters. Na een oudere zuster volgde Piet als oudste zoon. In het gezin Wolfert heerste altijd een goede, blijde sfeer, zodat het een lust was voor de vrienden van Piet, er te mogen logeren. 'Wij hadden een heerlijke jeugd', schreef zijn oudste zuster.

Vader Wolfert gaf in het gezin de vrolijke toon aan. Hij was een en al vitaliteit.

Piet leek erg op zijn vader. De gelijkenis van vader en zoon was treffend. Beiden hadden die vriendelijke en vrolijke trek op hun gezicht, welke je direct met hen vertrouwd maakte. Zij hadden beiden iets kwajongensachtigs over zich. Hoe smeugig konden zij ook beiden vertellen, vooral vader Wolfert in zijn Zeeuws dialect. En dan viel bij beiden op diezelfde combinatie van humor en ernst. Het is kostelijk om zulke mensen mee te maken, bij wie je de eenvoud van het geloof in alles proefde. Moeder Wolfert was daarbij de stille kracht, die, zoals Piet zijn vriend uit de studententijd schreef, altijd bezig en

zorgzaam was en zich door al de vitaliteit om haar heen niet van haar stuk liet brengen, maar rustig de dingen zette naar haar hand. In Terneuzen bezocht Piet de lagere school van 'Meester Koelmans' drie kwartier lopen van de boerderij. Op school kreeg hij dikwijls standjes voor zijn dromerijen. Hij kon een hele tijd onder de les naar buiten zitten turen. Daar was ook zoveel in de tuin van het meesters huis dat zijn aandacht trok: de bomen, de vogels, de vlinders en nog zoveel meer. Toen zijn cijfers eens erg laag waren, ging vader Wolfert naar de meester toe om te informeren hoe het met Piet z'n leren gesteld was. 'Ja', zei de meester, 'hij kan goed mee, heel goed zelfs, maar hij laat zich door alles daarbuiten afleiden'. Ook in zijn leven is hij een liefhebber van de natuur gebleven. Hij kon zo genieten van alles wat hij zag; b.v. van het prachtige uitzicht op de Schelde. Wat heeft hij aan de zeedijk veel gezworven met zijn oudere zuster en zijn één jaar jongere broer, pootje gebaad, schelpen gezocht en lucifersmerken ... die hij bewaarde. Voor het overige groeide hij op de boerderij op, zoals iedere boerenjongen. Op zijn tijd moest hij op de koeien passen, wat hem niet altijd gelegen kwam en waarbij hij ook toen reeds een keer 'onderdook'. Bij het personeel van zijn vader was hij zeer geliefd. Ook toen hij later dominee was en in de vakantie thuiskwam, werden nog de oude arbeiders en dienstboden opgezocht. Zijn eenvoud heeft hij altijd bewaard. Al heel gauw bleek, dat vader Wolfert deze zoon niet bij zich op de boerderij zou houden. Reeds jong ontwaakte bij Piet de begeerte om predikant te worden. Zoals het van vele predikanten uit het verleden en heden bekend is, was het ook bij Piet. Reeds als kleine jongen stond hij op zijn manier te preken. Op de boerderij was namelijk een woonkamer met opkamer en op die twee trappen improviseerde hij dan zijn zogenaamde preek. Hij had dan een Bijbeltje en een paar boeken bij zich en zijn oudste zuster en de op hem volgende broer (vooral met deze zuster en broer heeft hij zijn jeugd gedeeld, de andere broer en zuster waren weer zoveel jonger en toen ging Piet al op het gymnasium), moesten dienen als zijn 'gehoor'. Hadden zij er geen zin in, dan schoof hij een paar stoelen bij en deed 'alsof'. Maar het was bij hem niet slechts een bevestiging, zoals je als jongen nu eens dit en dan weer dat denkt te worden, maar die begeerte groeide steeds dieper in hem. De lagere school zou dan ook voor hem niet het eindstation zijn. Piet werd ondertussen klaar gemaakt voor het gymnasium. In het jaar 1916 werd hij als student toegelaten tot het Gereformeerd Gymnasium in Kampen. Voortaan kwam Piet slechts in de vakantie thuis. Weken van tevoren werd er reeds verlangend naar hem uitgezien. Hij bracht weer wat leven in de brouwerij met zijn grappen en kwinkslagen. Ook later in zijn studententijd waren de vakanties feestdagen', schrijft zijn zuster. Altijd bracht hij vrienden mee, die hij overal had, doordat hij ieder voor zich innam door zijn eenvoud en hartelijkheid en vooral ook door zijn gevoel voor humor.

In Kampen

Wanneer er iets geschreven wordt over de gymnasium- en studentenjaren van Piet Wolfert, denkt men speciaal aan zijn vele vrienden uit die goede en nog niet zo oude tijd. Die zouden eigenlijk een schoon, levensblij verhaal moeten verwachten van lachende (en soms schreiende) jeugd. Nog ziet men Piet voor zich in dat oude natuurkundelokaal van het Gereformeerd Gymnasium te Kampen als een jongen met blauwzwart haar, ijverig gebogen over een stukje Frans, op een van de voorste banken (later zat hij graag op de achterste). Men wist toen ook nog niet dat hij het bij dit toelatingsexamen dubbel moeilijk had, omdat hij voor het eerst zo'n ongemakkelijk burgerpak-met-stijve-boord droeg. Zijn vader, in Zeeuws kostuum, keek achter in 't lokaal guitig toe. 'Kampen' was

een nationaal gymnasium. Daarna begon dan dat bonte jongensleven met zijn goede voornemens en zijn ups en downs, waarin men Piet leerde kennen als een originele klasgenoot, een goede kop, een meelevende kameraad met een scherpe blik voor de komische dingen die dit wereldje oplevert. Hij genoot ervan, roerde erin en zei z'n ontdekkingen geestig. Piet werd populair, misschien nog niet in de 1e en 2e, maar dan toch zeker in de 3e en 4e klas, toen zijn faam was doorgedrongen naar 5 en 6. Piet had geen vijanden, wel waren er mensen die wat op hun hoede waren voor zijn opmerkingsgave. Piet had echter eerbied voor de persoonlijkheid van een ander, dat temperde hem; daarom werd hij ook door ieder zeer gewaardeerd, zelfs door de leraren, al kregen die af en toe met hem te stellen. Dat ging vanzelf zo. Bij 't begin van de 3de klas kon je lid worden van de illustere letterkundige club 'Utile Dulci'. Feitelijk behoorde je dan ongeveer zo ver te zijn dat ze in de winkels wel eens 'meneer' tegen je zeiden; maar dat viel voor Piet wel ongeveer samen. Aan 'Utile' heeft hij veel gehad en omgekeerd de club aan hem. Niet alleen om de amicitia. Piet was kunstgevoelig, tekende bijvoorbeeld goed, schafte zich werken van schilders en kunstgeschiedenis aan — 'de rekening is voor Paatje', die vond het wel eens minder leuk —. Bovendien had hij een aardig geheugen voor minneliedjes, die hij op verrassend onverwachte momenten kon gaan reciteren. Die hadden dan alle een vast adres, dat hij reeds in de tijd toen hij misschien nog een korte broek en zij een strik in loshangende haren droeg, in hoekjes van schriften en schoolbanken noteerde met kleine initialen, gevlochten tot een knus monogrammetje. 'J.J.G'.

Een mooie tijd, maar...

Hou je van roeien?

Van zwemmen in de IJssel?

Van voetbal en hockey op de 'Zandberg'?

Van interessante boeken?

Van postzegels verzamelen en zoveel andere mooie dingen meer?

Van wat voorbarige studentikoziteit (in de hoogste klassen)?

Van lange, avontuurlijke wandeltochten?

Van schaken?

Enz. enz.

Dan lijdt je werk daar wel eens onder.

Piet wist ook dat hij leefde door Gods vergevende liefde, maar hij heeft een harde strijd gevoerd om dienstbaar te zijn. En... wie wint er op aarde die oorlog met één slag? Toch veranderde het hem allengs: rijper, wijzer, weemoedig soms en mild in zijn oordeel. Crisisjaren in die hoogste klassen. Alleen: saai kon hij niet worden, maar dat hoeft gelukkig ook niet. Toen hij in September 1924 student werd aan de Theologische School kreeg hij in het Hospitium een kamer te delen met Henk Schuppert (die later overleden is toen hij als predikant te Loenen aan de Vecht stond). Die trouwe, wat zwaarmoedige Sakser werd een van Piet's beste vrienden. Heeft hij het niet altijd goed met de Saksers kunnen vinden? In die tijd viel ook de vervulling van één van zijn grootste wensen: zijn verloving met mej. Jelina Jacomina Groeneveld (23 december 1924) De pastorie van Terneuzen, waar haar vader predikant was, werd zijn tweede thuis. Zo beginnen dan die prachtige studentenjaren, waarin hij al meer tot ontplooiing kwam; rijker, sterker. Hij werd een man in wie zijn vrienden de Geest van Christus hebben gevoeld: deemoedig en vurig. Over zijn geestelijk leven sprak hij niet gemakkelijk. Soms echter liet hij zich, als argeloos peinzend, gaan in een vertrouwelijk samen praten, droefgeestig

om eigen schuld en onvolkomenheid. En dat je dan toch nog gedragen wordt... vergeving vindt, dat God je nog liefheeft. Het schuchtere, subjectieve belijden in objectieve woorden. Het eerste gesprek heeft hij nooit kunnen vergeten: die verwonderde blijdschap dat je daarover met een mens praten kon. Het was zondag 22 maart 1925 toen hij, met nog vele anderen, belijdenis des geloofs aflegde in de Nieuwe Kerk te Kampen, bij Ds. L. Kuiper. Dat is een datum die gemakkelijk in een levensbeschrijving vergeten wordt, maar die betekenis heeft als de Heere biografieën schrijft. Wat was het hem een diepe, heilige vreugde de liefde van God jegens hem te moeten belijden. Wat deed het hem goed met die ouderlingen te kunnen praten, die hem vóór het openbare onderzoek door de kerkenraad, kwamen vragen naar zijn beweegredenen. Toen volgde op 29 maart 1925, het eerste Heilig Avondmaal, waarbij hij het brood ontving en de drinkbeker van de gemeenschap aan het bloed van Christus, dat reinigt van alle zonden... Twintig jaar later werd hem op dezelfde datum, 29 maart 1945, de nieuwe wijn gereikt in het Koninkrijk des Vaders. In 1925 was het nog een begin; morgenzon van de liefde Gods. Er zou van zijn studententijd veel te vertellen zijn: dat hij 'monitor' werd en evengoed als de vele jaargangen van geestige broeders vóór en ná hem, zat te zweten op een humoristisch artikel. Zijn kracht was meer het spontane, temperamentvolle woord; dat hij medeoprichter was van het dispuut 'Chrysostomus'. Een kort, maar hevig debater; dat hij Senaatslid werd van het studentenkorps 'Fides Quaerit Intellectum', scriba; dat hij ernstig poogde om hard te studeren, was hem lange tijden lukte, maar waarbij hij ook meermalen struikelde over... zijn deugden. Van dit laatste een voorbeeld. In een van zijn brieven uit de tijd toen hij thuis afstudeerde, schrijft hij geamuseerd en met een tikje zelfbeklag over het praten en doen van een vijfjarig kind, dat bij hem op zijn studeerkamer is, 'zodat met recht m'n spelen leren en leren spelen is'. Dat was nu Piet. Kinderen waren gek op hem en hij op hen. Hij kon dat kind bijna niet wegsturen. Hij amuseerde zich er mee met ontferming. Zo was hij ontvankelijk voor heel het bewogen mensenleven om hem heen, met al zijn lief en leed en vreugde en zorg. Hij vermaakte er zich in en erbarmde zich er over. Aan die eigenschap dankte hij veel zelfverwijt en danken zij, die met hem omgingen, hun gelukkigste herinneringen. Daarom herinneren de korpsleden zich Piet ook beter als vriend, dan als Senaatslid of bekleeder van andere functies, hoe goed hij die ook vervulde. Het was zijn pittige, hartelijke persoonlijkheid, zijn originele kijk, de rijke scala van zijn geestigheid (in drift niet altijd even fijn, maar gewoonlijk ook dan karakteristiek; nooit cynisch), zijn gemeenschapszin en trouw, zijn meelevende menselijkheid, die hem zo'n ruime plaats gaven in onze studentenmaatschappij. Een man met gebreken, 'niets menselijks vreemd' (gelukkig voor een dito medemens), maar een Christen (gelukkig voor allen). Theoloog, niet omdat wetenschap hem trok, maar omdat de liefde tot God en de liefde tot de mens hem dreef naar een studie, die, bij alle tentamen-bezwaren, hem ook veel bevrediging schonk, omdat zij een blik geeft op Gods gedachten. Levendig geïnteresseerd in de gebeurtenissen van het kerkelijk leven; medestrijder (zo mogelijk en nodig); bedachtzaam, omdat de liefde niet lichtvaardig handelt, maar toch ook hartstochtelijk fel soms, gedreven door een driftige waakzaamheid, die me meermalen aan zijn vader herinnerde, wanneer deze de belangen van dijk en polder verdedigde. Een volbloed Zeeuw, een man van 'Luctor et Emergo'. Je wist was je aan hem had. Een man waar je op rekenen kon; behalve natuurlijk als hij eens een loopje met je nam, maar dat hij dat wel eens zou doen, daar kon je toch ook op rekenen.

Karakterbeschouwingen blijven altijd lijden onder onvolkomenheid ('het hart kent zijn eigen bittere droefheid'), maar deze trekken zijn het dan toch, die opvielen en nu ons aller herinneringen overtrekken met een waas van smart en gemis. Veel van zijn beste vrienden vertoefden vaak in de zomer op 'Repos Ailleurs', zijn ouderlijk huis, die ruime hoeve aan de Schelde. Mooie dagen in een levenslustige kring. Het was ook daar eens dat Piet ontdekte hoe onze vrolijke, vechtlustige filosoof Joh. Kapteijn, zelfs in zijn zoete morgenslaap er nog uitzag als een 'onverschrokken, strijdbaar held'. Zulke herinneringen hebben nu een trieste zijde, omdat een mens op aarde egoïst is. Anders zou hij zich immers enkel verblijden dat de Heere niet één vriend, maar meerderen tot een nieuwe gemeenschap bij zich neemt: Schuppert, Piet en Joh. Kapteijn, die, gevangen in Duitsland, gestorven is als een strijdbaar held.

Het leven is een 'gedurig sterven', maar wie realiseert zich dat als het hart jong en het leven schoon is? Men denkt toch eigenlijk niet aan de dood, als de morgenzon schijnt. Maar... nu reeds kan er een overzicht gegeven worden van zijn leven, terwijl de jaren toch altijd nog maar waren jaren van uitzien naar een voorbereiding tot een levenstaak. Zijn jeugd was de strijd om naar het ideaal te leven, zijn hoogste ideaal nl.: niet om dominee te zijn, maar om Christen te zijn, het leven dienstbaar maken aan Hem, Wien het toebehoort en voor Wien het open lag in zonde en rouw, en zaligheid van genade, maar aan Wien dan toch ook zo gaarne dit leven gegeven werd in de vervulling van dat hoge, wondere ambt van Dienaar des Woords. In 1932 werd hij kandidaat en we denken nog aan die gewijde verwachting die hem beheerste, als hij dacht over komende arbeid, aan zijn vrees, 'wee mij, dewijl ik een man van onreine lippen ben', aan zijn hoop, dat God die mensen roept, ook die mensen bekwaamt, aan zijn geloof dat de Here, Die hem riep tot een voor-de-mens alleen te zwaren, heilige arbeid, hem ook Daarbij niet zou verlaten, maar in genade tot een zegen stellen. Dat deed hem verlangen naar een werk, waarin al zijn goede eigenschappen tot ontplooiing zouden kunnen komen. Dit was een overzicht van voorbereidingsjaren, in vogelvlucht. Men zou, om hem recht te doen, eigenlijk een lang en levensblij verhaal moeten schrijven, maar dit is onmogelijk. Ten eerste moest het kort zijn. Ten tweede zou men zijn bewoordingen moeten gebruiken en daar komt bij: wij hoorden ook aldoor andere melodieën dan die van jeugd en levensblijheid. Wij zullen zijn vrolijke stem niet meer horen, die stem, die ook wat donker-weemoedig, zo broederlijk kon vermanen: 'Zou je dat wel doen — hè'.

'Stiller, stiller, stiller zakken nacht en dagen om ons heen. Als de sneeuw de dorre takken, dekken zij het verleden'. Aldoor hoor je de bomen ruisen rond dat eenzame kerkhof op de heide tussen Bruchterveld en Mariënberg en in gedachten nog die langwerpige zandhoop met die palmtak. Zijn vrouw stond erbij. Hoe gelukkig was hun beider leven één. 'Die palmtak hebben ze er maar opgelegd', zei ze, 'als symbool'.

En verder zweeg ze maar weer. Die, al wat verregende palmtak... We weten met wie 'ze' zijn, die deze daar hebben neergelegd, maar het betekent wel dat ze hem daar hebben gekend in Mariënberg en begrepen en liefgehad. Er waren meer verse graven en kransen. Was Piet niet altijd een man van gemeenschap? Op zijn graf echter, zo fijn gevoeld, alleen die ere palmtak: Overwinning. Hij heeft het geloof in God behouden en getrouw de strijd mogen strijden, om te leven naar het ideaal der Wet Gods. Nu heeft zijn Koning, Die dien strijd volstreed, hem van het slagveld opgeroepen naar Zijn overwinning. Al kunnen onze gedachten hem moeilijk volgen in dat ons nog onbekende land, dit weten we toch, dat hij, door Gods genade, heilig levensblij onze Zaligmaker dienen mag

in de vervulling van zijn hoogste ideaal, bij dat gezelschap dat niemand tellen kan, 'en palmtakken waren in hun handen'. Een mens als wij.

Wie in smart en verlangen aan zijn doden denkt, hore ook het troostwoord des Heeren, dat er, daar alles Genade is, door onze Heere Jezus Christus, immers in de grond ook geen scheiding bestaat tussen de triomferende en strijdende Kerk'.

Beroepbaar

In 1932 werd hij kandidaat aan de Theologische School te Kampen. Na beroepbaar geworden te zijn, werden er reeds spoedig drie beroepen op hem uitgebracht en wel door de Gereformeerde Kerken te Dinteloord, Mariënberg en Zuilichem. De keuze is moeilijk voor hem geweest. Het ging vooral tussen Dinteloord en Mariënberg. Dinteloord in Noord-Brabant lag het dichtst bij het ouderlijk huis van beiden in Terneuzen en trok daarom kandidaat Wolfert met zijn verloofde zeer. In Mariënberg heeft de hartelijke ontvangst van de Sallandse bevolking hen beiden echter zo overweldigd, dat ze voelden niet meer van deze gemeente los te kunnen komen. Ds. Groeneveld, zijn schoonvader, adviseerde ook om Mariënberg aan te nemen. Ondertussen leefde men in Mariënberg in grote spanning wat de beroepen kandidaat doen zou. Voor deze nog jonge gemeente was het zo héél belangrijk wát voor predikant zij krijgen zou. Groot was de vreugde toen het bericht van aanneming kwam. Ds. Wolfert en zijn vrouw hebben er ook nooit spijt van gehad dat zij juist hier terecht gekomen zijn. Zij konden het best vinden met deze Saksers, al is de vurige Zeeuwse mentaliteit nog wel even anders dan de meer passieve der Saksers.

In Mariënberg

De Kerk van Mariënberg was nog jong. Pas in 1929 was zij geïnstitueerd. Haar eerste predikant was Ds. A.J. Boss, die er stond van 1929 tot 1932. Ds. Wolfert werd dus de tweede predikant. De Gereformeerde kerk en de pastorie staan vlak bij het station Mariënberg, maar de gemeente omvat heel wat groter gebied dan het eigenlijke Mariënberg. Daartoe behoren ook de buurtschappen Diffelen en Beerze en een gedeelte van Bergentheim en Sibculo en geheel Beerzerveld. Ds. Wolfert vond hier een uitgestrekt arbeidsterrein, een mooie gemeente van ruim 750 zielen, wijdverspreid wonend in een mooie natuur. Al zijn jonge kracht was hier nodig om de gemeente verder op te bouwen. Op 12 maart 1933 deed Ds. Wolfert hier zijn intrede met als tekst I Cor. 2:2: 'Want ik heb niet voorgenomen iets te weten onder U dan Jezus Christus en dien gekruisigd'.

Hierin lag het program van z'n levensarbeid uitgedrukt, zoals zo menig predikant in dit woord van Paulus de bedoeling van z'n werk onder woorden vindt gebracht.

's Morgens tevoren was hij bevestigd door z'n schoonvader Ds. Simon Groeneveld van Terneuzen met Hebr. 13:17: 'Zijt Uwen voorgangers gehoorzaam en zijt hun onderdanig, want zij waken voor Uwe zielen, als die rekenschap geven zullen; opdat zij dit doen mogen met vreugde en niet al zuchtende: want dat is U niet nuttig'. Toen Ds. Wolfert in Mariënberg kwam, vond hij daar een houten noodkerk. Reeds zijn voorganger Ds. Boss was echter begonnen met het oprichten van een bouwfonds voor een stenen kerk.

Bij de intrede zei Ds. Boss tot zijn opvolger: 'Ge moet deze houten kerk kapot preken'.

Onder Ds. Wolfert is dit ook gebeurd. Het is vooral zijn werk geweest dat twee jaar later, 27 februari 1935, de prachtige nieuwe stenen kerk ingewijd kon worden. Terecht zei de ouderling, die namens de Kerkenraad sprak bij zijn graf, dat het monument van Ds.

Wolfert is de Gereformeerde kerk van Mariënberg. Wie nu komt in de consistorie van de

kerk ziet daar aan de wand verschillende foto's, door Ds. Wolfert zelf genomen van de kerk toen zij nog in aanbouw was, ook van de eerstesteenlegging en toen zij eindelijk gereed was. Zo is daar een blijvende herinnering aan zijn arbeid.

Uit een krantenverslag destijds over de eerstesteenlegging, 27 augustus 1934, over deze steenlegging blijkt het volgende. Ds. Wolfert sprak bij deze gelegenheid o.a. aldus: Begin 1926 kwam het voorbereidend comité tezamen om te komen tot de instituering van een Gereformeerde kerk in Mariënberg; 2 november 1928 was de dag der instituering en reeds op 8 maart kon het houten hulpgebouw in gebruik worden genomen ... Wij zijn thans toegekomen aan het ogenblik van het leggen van de eerste steen, hetgeen deze dag maken zal tot een historische dag, maar wij beseffen allen, dat wij slechts dienaren zijn en wij zien in zonderheid op tot Hem, de stichter van de Kerk, tot Jezus Christus. Alle eer komt aan de Koning der Kerken toe, die deze gemeente heeft geleid tot dit ogenblik en het is in naam van Hem, van Jezus Christus, dat wij thans overgaan tot de eerstesteenlegging'. Met de woorden: 'In de naam van Hem, die ons heeft leren bidden "Uw koninkrijk kome" ', metselde Ds. Wolfert de éne steen op de andere. Het nieuwe kerkgebouw, waarvan de eerste steen door Ds. Wolfert dus gelegd werd, was een aanmerkelijke vooruitgang. Bood de houten hulpkerk plaats aan 300 personen en bleek zij reeds spoedig te klein te zijn, de nieuwe stenen kerk zou 450 personen kunnen bevatten. Tevens werden vergaderlokalen aan de nieuwe kerk gebouwd.

Uit een krantenverslag over de inwijding van de nieuwe kerk nog het volgende:

'Op 30 oktober 1928 besloot de classis Ommen dat tot de verlangde instituering der Geref. Kerk van Mariënberg kon worden overgegaan... Hierna werd het kerkgebouw door Ds. Wolfert aanvaard waarbij de Zeer Eerwaarde in passende bewoordingen de blijdschap van kerkenraad en gemeente uitdrukt en bovenal laat uitkomen, dat het ook in dit nieuwe bedehuis te doen moge zijn om de ere Gods. Worde hier, zo zegt Ds. Wolfert, in Woord en Sacrament nimmer enig ander Evangelie verkondigd dan het Evangelie van Jezus Christus en dien gekruisigd... Daarna volgt een korte bediening des Woords door Ds. Wolfert, naar aanleiding van het tekstwoord uit Psalm 84:2: 'Hoe lieflijk zijn uw woningen, o Heer der Heerscharen'. Hierbij wordt stilgestaan bij: Het verlangen naar de woningen van de Heer der heerscharen, waarbij verder gewezen wordt op: 1. Het blijvende van deze woning. 2. Het lieflijke van de woning'. Over Ds. Wolferts ambtswerk kan men zelf moeilijk oordelen. Een van zijn gemeenteleden schreef hierover het volgende: 'Ds. Wolfert was een gevoelig mens en ook in zijn prediking kwam dat uit. Het leed van anderen, een ongeluk, een plotseling sterfgeval trof hem diep en kon hem het spreken bemoeilijken. Zijn prediking richtte zich ook op het leven van alle dag. Hij had zijn werk lief en gedurende de maanden dat hij moest onderduiken, pijnigde hem soms de vraag: 'Waarom mag ik niet, evenals anderen, in mijn werk blijven'. Deze moeilijke tijd maakte hem innerlijk rijker en zijn prediking won daardoor aan diepte, ook zijn catechisanten hielden van hem. Hij deed, was in zijn macht was om de taken voor ieder duidelijk voor te stellen en slaagde daarin ook, naar hun getuigenis. Bij het heengaan stond hij erop hen allen de hand te geven. Zijn huisbezoek richtte zich op het persoonlijke, het gezinsleven en het maatschappelijk leven. Bij zijn ziekenbezoek toonde hij een man te zijn, die met de moed een woord te rechter tijd wist te spreken. Hier sprak sterk zijn echt medeleven. Het is voorgekomen dat hij zelf een halve nacht bleef waken om de familieleden gelegenheid te geven om te rusten. Dat was de echte trek van Ds. Wolfert: helpen op allerlei wijze'.

Oorlogsjaren

Reeds spoedig zou in deze moeilijke jaren blijken dat Ds. Wolfert als vaderlander het hart op de rechte plaats had. In 1941 begint het. Woudenberg wil ook de christelijke vakorganisaties gelijkschakelen in zijn NAF, dat alles moet omvatten. Automatisch zouden alle arbeiders ingeschakeld worden. Ds. Wolfert ageert fel dat alle arbeiders bedanken moeten. Zo gebeurt het. In korte tijd weet hij f 2.000,- bijeen te brengen ten dienste van een kas voor uitkering, indien die nodig mocht zijn. Begin 1942 houdt hij een serie preken over Daniël, waarin hij ernstig op de geestelijke gevaren van het nationaalsocialisme wijst. De dingen worden bij de naam genoemd. Daniël wordt de gemeente als voorbeeld voorgehouden om zich niet te laten gelijkschakelen. Deze serie preken werkt vormend op de Gemeente en stimuleert verschillenden tot later verzetswerk. In 1942 is het dat hij zich geeft aan 'illegaal' werk der barmhartigheid. Daar zijn Franse en Poolse krijgsgevangenen, die komen vluchten uit Duitsland en geholpen moeten worden. Juist iets voor hem met zijn spoedig bewogen gemoed en tot hulpvaardigheid genegen wil. Samen met enkele beambten van het station Mariënberg zorgt hij ervoor dat deze mensen een veilig onderdak vinden. Vervolgens worden ze op de trein gezet in Mariënberg of Zwolle naar Noord-Brabant, waar ze verder over de grens geholpen worden en kunnen terugkeren naar hun eigen land. Bovendien worden deze mensen eerst van kleren en schoeisel voorzien en het is Ds. Wolfert, die op alle mogelijke manieren, met behulp van anderen, hen hieraan helpt. De eerste 'onderduiker', die door Ds. Wolfert samen met een gemeentelid geholpen wordt is Ds. Bouwman van Almelo. De buurtschappen om Mariënberg heen bieden een prachtgelegenheid hiertoe. Zo begin het 'onderduikerswerk' van Ds. Wolfert. Als de 'Jodenvervolging' in Nederland begint, is Ds. Wolfert weer een van de eersten, die de eis der christelijke barmhartigheid verstaat en meteen deze als een wild dier opgejaagde mensen helpt. Ook is hij betrokken in het latere LO werk voor onderduikers. Aanvankelijk werkt hij veel samen met Ds. Slomp van Heemse (alias Frits de Zwerver); later gaat hij meer zijn eigen gang. Met anderen uit deze omgeving zoekt hij een veilige schuilplaats voor de ondergedoken Joden. Wat hem tot dit gevaarlijke werk beweegt is enkel de barmhartigheid van Christus, welke hij prediken mag en welke hij nu ook tonen mag in de praktijk. Het is werk, dat beantwoordt aan zijn aanleg, welke meer praktisch dan dogmatisch was, ook in zijn arbeid in dienst van Christus. Het 'gevaarlijke' van dit werk zal spoedig gevolgen met zich meebrengen. Een medehelper, een gemeentelid van Ds. Wolfert, wordt gevangengenomen en ook hij zelf wordt gezocht. Gelukkig weet hij door een tijdige waarschuwing aan een arrestatie te ontkomen. In november 1942 duikt Ds. Wolfert onder en brengt de SD een tevergeefs bezoek aan de pastorie. Ongeveer 1½ jaar is Ds. Wolfert 'onderduiker' geweest. Dat zijn moeilijke maanden geweest, ook voor zijn vrouw en kinderen. Slechts af en toe kon hij in het geheim thuis komen. Zijn schuilnaam in deze tijd was A. Brandsma. Hij houdt vooral verblijf in Holland, o.a. in Rotterdam en de Wieringermeer, dus meestal ver van huis. Ook is hij wel hier in de buurt, o.a. te Nijverdal bij een vriend en collega, en heeft zelfs z'n adressen in de eigen gemeente. Terwijl z'n vrouw niet weet waar hij is, fungeert een gemeentelid als 'contactpersoon'. Zodat hij van alles wat hier gebeurt, op de hoogte blijft. In deze tijd trekt hij zich voorlopig terug uit het illegale werk. Hij preekt veel in andere gemeenten. Ook valt in deze tijd zijn aanvankelijke samenwerking met Ds. Slomp.

Later gaat hij op z'n eigen houtje verder. In deze tijd vraagt God van het gezin van Ds. Wolfert het eerste offer.

In januari 1943 wordt hun jongste dochtertje Henderika Wigboltina, van 1½ jaar hun ontnomen en door God 'thuis' gehaald. Ter wille van eigen veiligheid kan hij zelf niet aanwezig zijn in de rouwdienst, welke geleid wordt door de consulent Ds. Jan Bavinck van Gramsbergen. Ruim een jaar later schenkt God hun weer een dochtertje. Nog moet de vader zich schuilhouden en kan hij de geboorte van zijn eigen kind niet eens aangeven op het gemeentehuis, wat een ouderling voor hem doet. Wel komt in de dienst, waarin de kleine gedoopt zal worden en waarin een ander voorgaat, de vader onverwachts binnen en doopt zelf zijn laatste kind en gaat weer heen, even onverwachts als hij gekomen is. Dit was in maart 1944. Hierna wordt Ds. Wolfert steeds meer in de gemeente gezien en tenslotte keert hij in het voorjaar definitief terug. Hij had een 'tip' gekregen, dat hij weer rustig thuis kon komen en geen arrestatie behoefde te vrezen. Ook nu vindt nog eenieder, die bij hem aanklopt in de nood, hulp. Als in september de toestand van ons land steeds moeilijker wordt, vinden ook in deze omgeving allerlei arrestaties plaats. Ook bij Ds. Wolfert wordt huiszoeking gedaan en de oud-burgemeester van Hardenberg als 'onderduiker' aangetroffen, die wordt meegevoerd naar het kamp in Ommen. Ds. Wolfert ontvangt een waarschuwing, omdat hij ook nog andere onderduikers geholpen heeft. Tegen de winter wordt het steeds moeilijker. We horen van de grote nood uit de steden en we vinden elkaar als Hervormden en Gereformeerden in de gemeenschappelijke bidstonden. De band tussen de gemeenten wordt hierdoor nauwer. Zoals op vele plaatsen gebeurd is overal in ons land, zo wordt ook hier gemeenschappelijk Gods aangezicht gezocht en wordt plaatselijk iets zichtbaar van de eenheid van Christus kerk. Eigenlijk ontplooit Ds. Wolfert zijn grootste activiteit en intense belangstelling ten opzichte van het verzetswerk juist nu, nadat hij na z'n 'onderduikers'-periode weer thuis is gekomen. In september 1944 wordt in deze buurt een kern van verzet gevormd, die bekend is geworden in verband met het afwerpen van wapens in de buurt van Mariënberg. Al neemt Ds. Wolfert persoonlijk geen deel uit van de verzetsgroep - met het oog op z'n ambtelijk werk willen de leden dit beslist niet hebben - toch wordt hij van alles op de hoogte gehouden. Hij is wel geen werkend lid, maar toch de geestelijke stimulans die de mannen telkens weer moed inspreekt. Zijn hart klopt zo warm waar het zijn vaderland geldt. Zijn vurige Zeeuwse mentaliteit kan niet me anders dan fel reageren bij al het onrecht, dat nog steeds erger wordt. Hij moet weten wat er gebeurt, anders kan hij niet leven. Dolgelukkig als een kind is hij als de berichten goed, en te neer geslagen als ze slecht zijn. Hier worden enkele indrukken weergegeven over zijn karakter in het algemeen geschreven door een van zijn gemeenteleden, die mede het hoofdaandeel had in het verzetswerk en hierdoor in nauw verband met zijn predikant verkeerde: Hij was een mens met uitersten. Ik herinner mij een zondagmorgen toen hij bleek het platform beklom. Ieder zag wat er haperde. Met bewogen stem deelde hij mede, dat hij juist van het sterfbed van een zuster der gemeente kwam. Tot in zijn ziel geschokt, was het hem onmogelijk om de eerste tien minuten met de dienst te beginnen. Op een andere keer zag ik hem vreselijk kwaad. Er was iemand die iets tegen een ander had misdään en nu deed of het hem niet aanging. Fel striemde hij deze handelwijze en zijn eerlijke ziel kwam op tegen deze moraal. Het kon niet anders of de oorlog sloeg ook in deze impulsieve mens een grote wond. Verschrikkelijk was soms zijn toorn tegen de bezetters als hij van hun wandaden hoorde. Alles wat in hem was, verzette zich tegen deze gruwelen en van meet af was hij

bezield met de grote gedachte - te strijden tegen die onderdrukker. Waar hij kon, steunde hij het verzet. In zijn preken was hij Evangelieverkondiger eerst, maar ook was hij herder, die voorging. Hij schroomde niet om openlijk de kern van het nieuwe heidendom met name te noemen. Zonder vrees wees hij de maatregelen, door de bezetter en zijn satellieten genomen, af. In alles leefde hij intens mede. Wanneer de berichten uit Engeland niet zo gunstig waren, was hij neerslachtig: waren zij gunstig, dan was hij uitbundig in zijn vreugde.

Eens waren de berichten heel goed. Na de berichtgeving kwam er opwekkende marsmuziek door de luidspreker. De radio werd geheel opgedraaid en de dominee sloeg de maat bij deze vreugdetonen. Verschrikt riep zijn vrouw: 'Piet, denk er toch om, ze kunnen het héél ver horen'. Ja', antwoordde hij, 'maar ik moet mij uiten, want de berichten zijn reusachtig'. Met geheel zijn hart hoopte hij op de dag van de bevrijding. Hartstochtelijk was zijn verlangen. Boven alles echter was hij Christen. Eens, toen wij spraken over het gevaar van onze strijd, en over de hulp aan velen verleend, die deze hulp zo bitter weinig waardeerden, zei hij: Laat het zo zijn, maar je weet: "een beker koud water in Mijnen Naam. . ." Goeden avond'. Ondertussen wordt ook hier in deze omgeving de druk van de vijand steeds groter. In januari 1945 worden op een nacht al de mannen beneden de 50 jaar door de leiding en bewakers van het kamp 'Erica' in Ommen uit hun bed geklopt, het persoonsbewijs ontnomen en gesommeerd om de volgende dag op het station Junne te verschijnen. Daar worden ze, waaronder ook Ds. Wolfert, Ds. Pieffers en Ds. Kooistra gedwongen te werk gesteld in de bossen van Junne. Drie weken lang duurde dit. Daarna werden zij vrijgesteld, terwijl de anderen gedwongen werden tot vlak voor de bevrijding door te werken. Deze maatregel was als straf bedoeld, omdat op de oproep om vrijwilligers niemand was verschenen. Kort na de tewerkstelling werden verschillende personen uit Bergentheim en Beerzerveld, in verband met ondergronds werk, vanuit 'Erica' gevangengenomen om in maart in de buurt van Varsseveld (Gelderland) gefusilleerd uit represaille. Hieronder zijn ook twee gemeenteleden van Ds. Wolfert. (Wolter Oordt en Mannes Grendelman) Diep onder de indruk van deze wandaad van de vijand, houdt hij een herdenkingsdienst, waarin hij de familie troost met de woorden uit Psalm 42, welke later zal worden gezongen op zijn graf.

Levenseinde

Het is zondag 25 maart. De bevrijding is in zicht. Ds. Wolferts gemoed is er vol van. Maar ook is zijn hart vervuld met zorg over alles wat nog in de laatste dagen gebeuren kan. 's Morgens viert hij met zijn gemeente het Heilig Avondmaal en leest aan de tafel voor uit Openb. 7 over 'hen die komen uit de grote verdrukking', nog niet wetende, dat hij over enkele dagen mede hiertoe behoren zal. 's Middags preekt hij Dankzegging over een woord, dat zijn eigen leven typeerde, Matt. 7:21: 'Niet een iegelijk, die tot mij zegt: Heere, Heere, zal ingaan in het Koninkrijk der Hemelen, maar die daar doet de wil mijns Vader, die in de Hemelen is'. Hierdoor was Ds. Wolferts eigen levenshouding in de oorlogstijd bepaald geweest. Mensen in nood helpen, om zo de wil van de Vader te doen. 's Zaterdags tevoren nog had, een gezin wegens de honger uit het Westen gevlucht, bij hem om hulp aangeklopt en – vijand van het 'afschuifstelsel' – was hij, zoals altijd, er direct op uitgegaan en had een plaatsje voor hen gezocht en gevonden.

In zijn gebed na de preek, bidt hij nog tot God, of Hij ons land voor het verder vergieten van onschuldig bloed door de vijand, wil bewaren. Over enkele dagen behoort hij zelf tot de slachtoffers. In de nacht van zondag op maandag worden, om de vijand in z'n terugtocht te hinderen, op hoger bevel, tal van bruggen in de omgeving opgeblazen en o.a. ook een stuk van de spoorlijn bij het station Mariënberg. Ds. Wolfert was van dit laatste op de hoogte. Gemeenteleden van hem, zelf bij het verzetswerk betrokken, hadden hem ingelicht. Zelf echter had hij hierin geen aandeel. Helaas ontbrandt in die nacht bij Mariënberg een vuurgevecht tussen de 'ondergrondse' en de Duitse stations wacht van Mariënberg. Een van Ds. Wolferts gemeenteleden, Harm de Lange, de jonge koster van de Gereformeerde Kerk te Mariënberg, wordt dodelijk getroffen en een ander ernstig gewond. (De BS-groep in Mariënberg had opdracht gekregen om de brug over de rijksweg in Diffelen op te blazen en de spoorlijn in Mariënberg onklaar te maken. Terwijl de BS'ers bezig waren om springstof onder de rails aan te brengen, werden zij vanuit het spoorstation beschoten door Duitse spoorwegbeambten, die door het lawaai van de geëxplodeerde brug waren gealarmeerd. Harm raakte zo zwaargewond dat hij niet meer kon vluchten, zijn moeder en andere familieleden, die vlakbij woonden, hoorden hem om hulp roepen. Leden van de Kontroll - Kommando (KK) van Kamp Erika in Ommen, die de Duitsers hielpen, doodden Harm, zijn lichaam moest een dag blijven liggen.) Het ernstig gewonde gemeentelid begeeft zich nog naar de boerderij, waar ook Ds. Wolfert en de zijnen verblijf houden (in het laatst van de oorlogstijd, omdat de pastorie vlak bij de spoorlijn lag en deze telkens gebombardeerd wordt). Persoonlijk verbindt Ds. Wolfert in die nacht zijn gewonde gemeentelid en hij wordt gewaarschuwd zelf onmiddellijk weg te gaan. Er worden namelijk represaillemaatregelen gevreesd, te meer omdat men meende dat één van de Duitsers dodelijk getroffen was en men nog niet wist, dat dit Harm de Lange was. Ds. Wolfert voelt ook zelf dat hij gaan moet en zijn vrouw spoort hem aan, zich te haasten. Maar hij voelt zich slaperig door groot tekort aan rust in de laatste nachten en wil nog even wachten. Ongeveer half zeven denkt hij te gaan. Helaas, te laat. De leiding van het kamp Erica', onmiddellijk in kennis gesteld van het gebeurde in Mariënberg, is daarop direct uitgereden, om uit wraak Ds. Wolfert op te halen. Wij mensen redeneren achteraf: 'Was hij maar dit... en had hij maar dat...' Gods wegen zijn ondoorgrondelijk. Ds. Wolfert moest afscheid nemen van zijn vrouw, van de kinderen werd het niet toegelaten – hier op aarde voorgoed (hij beseft deze mogelijkheid zelf op dit moment) en wordt meegevoerd naar het kamp. Eerst wordt hij hier verhoord en dan diezelfde dag overgebracht naar de gevangenis te Almelo. Hier wordt hij opnieuw verhoord door de SD. Hij wordt ervan beschuldigd de leider van de terroristen te zijn. Bewijzen heeft men echter niet. Het was trouwens ook een leugen.

Punten van beschuldiging ('de bewijzen') zijn:

1. Een pak stroobiljetten van de Engelsen, waarin deze de Duitse soldaten opwekken zich over te geven en bij de komst van de Engelsen te roepen: 'I surrender'. (Overal waren deze stroobiljetten in onze omgeving uitgeworpen door de vliegtuigen. De kinderen van Ds. Wolfert hadden deze biljetten mee in huis genomen en argeloos waren ze ergens gedeponneerd).
2. Een afschrift van een brief, die een van de in Varsseveld gefusilleerde gemeenteleden van Ds. Wolfert nog uit de gevangenis te Almelo aan zijn ouders geschreven had. (Een volkomen onschuldige brief, waarin niets anders stond, dan dat hij overgebracht zou

worden naar de gevangenis in Doetinchem en indien nodig, bereid was zijn leven aan God te geven).

3. Dat hij zou kennen drie terroristen, gemeenteleden van hem. (Vanzelfsprekend kende hij die, omdat ze tot zijn gemeente behoorden).

4. Een radio, gevonden onder de kerk. (Wat eigenlijk het enige 'gevaarlijke' was).

Het gehele verhoor is afgeluisterd door een medegevangene, die later vrijkwam.

Deze vertelde, hoe moedig Ds. Wolfert zijn rechters te woord had gestaan, de beschuldiging van terrorist weerlegde, maar verder zich niet schaamde voor z'n geloof en z'n liefde tot het vaderland. In de cel van de gevangenis, waarin hij terecht komt, treft hij ook aan Ds. Glashouwer, Herv. predikant te Nijverdal. Ds. Glashouwer vertelde later, hoe eerlijk Ds. Wolfert hem zijn moeilijkheden had geklaagd. Hij voelde zeer goed dat hij mogelijk het leven zou moeten laten. Maar het was zo moeilijk voor hem, vlak voor de bevrijding (terwijl) hij weg had kunnen komen, als hij maar haast had gemaakt, nog zijn leven te moeten laten. Hoe door en door menselijk is dit. Menselijk gezien was het zo hard te verwerken, dat hij juist net nog gepakt werd, terwijl anderen op een haar na de dans ontsprongen. Waarom? Zo vragen wij, mensen. Ook Ds. Wolfert heeft daarmee geworsteld. Maar tegelijk vertrouwde hij aan zijn collega toe, te hopen en te geloven dat God hem bereid zou maken, als hij sterven moest. God heeft ook dit gebed van Ds. Wolfert om bereid te mogen zijn, op wonderlijke wijze verhoord. Dinsdag daarop werd Ds. Glashouwer, vrijgelaten. Ds. Wolfert gaf aan hem een brief mee voor z'n vrouw – de laatste. In Wierden werd deze brief afgegeven bij kennissen van de familie Wolfert, zodat deze nog dezelfde dag Mevr. Wolfert bereikte. Ook in deze brief de combinatie van de moeilijkheden als mens... en de geloofsovergave aan God. Hierbij een afschrift van deze brief, welke met toestemming van Mevr. Wolfert afgedrukt wordt. De brief werd geschreven in de gevangenis te Almelo twee dagen voor zijn gewelddadige dood. 'Wat men wil aantonen of bewijzen, ik ben leider terrorist of op z'n minst terrorist. Hetgeen ik natuurlijk met alle kracht en middelen bestrijd.

Men voerde aan als gronden:

1. Een pak stroobiljetten.
2. Een afschrift van de laatste brief van terrorist Wolter Oort.
3. Ik zou kennen Hento, Huisman en Wind.
4. Radio in de kerk gevonden.

De eerste drie betekenen weinig of niets. Het laatste is natuurlijk bezwarend.

Houd over alles je mond.

Laten de mensen niet kletsen.

Ik hoop dat Harm ook voor mij pleiten zal, dat ik met terrorisme of sabotage niets te maken heb.

Ik zat in geen organisatie, stond overal buiten.

Ik maak het best.

God sterkt mij.

Heb goede moed.

Misschien is mijn levenstaak nog niet ten einde en heb ik Zijn Raad nog niet uitgediend.

Hoe het zij:

Ik rust in God,

Ik heb mijn lot,

Mijn sterven en mijn leven,

Mijn vreugd en smart,

Mijn ganse hart,

In Zijne hand gegeven.

Ik heb een rijk huwelijksleven gehad en niet minder rijk en een bron van vreugde is geweest mijn kerkelijke arbeid te Mariënberg, waar we met elkaar ruim 12 jaar allerlei lief en leed over en weer hebben gedeeld. Lieve vrouw, ik vertrouw dat God je sterkt en dat je ook nu flink bent. 'Kop op'.

Ontvang met Kees, Simon, Tineke, Rein en Corrie vele zoenen.

Groet hartelijk Geertje, familie Hulsebosch.

Ik geloof de gemeenschap der heiligen. Er zal ook voor mij een gedurig gebed opstijgen in de gemeente. Hartelijke handdruk voor broeders Kerkenraadsleden. Welaan dan: "Verblijdt U in de hoop, zijt geduldig in de verdrukking en volhardt in het gebed".

God sterkte hem daar in de gevangenis, zo schrijft hij zelf. Nu Ds. Glashouwer weg is, leest hij z'n medegevangenen voor de dagorder van God uit het bekende dagboekje 'Onze Dagorder'. Het zijn maar een paar 'dagorders' die God voor hen heeft weggelegd. Ondertussen werkt God aan zijn ziel, zodat hij al was hem hier lief is, kan loslaten en zich volkomen overgeven aan God den Vader. Het wordt donderdag 29 maart.

Het is de datum, waarop ongeveer 20 jaar geleden hij voor 't eerst deelnam aan het Heilig Avondmaal. Deze dag zal hij geroepen worden tot de Bruiloft des Lams, waar profeten en martelaars, komend uit de grote verdrukking, zingen tot eer van God en van het Lam. Het is heel vroeg in de morgen. De gevangenen worden reeds vroeg wakker gemaakt, indien ze tenminste geslapen hebben. Verschillenden van hen worden geroepen om aan te treden.

Als men zijn koffertje denkt mee te nemen, wordt gezegd dat dit niet nodig is.

Ds. Wolfert behoort bij degenen wier naam is afgeroepen. Hij beseft meteen wat dit betekent en zegt tot zijn medegevangenen: 'Het is met mij gedaan'. Ondertussen heeft hij reeds de voorbereidende maatregelen getroffen voor zijn eigen rouwdienst.

Bij het verlaten van de gevangenis spreekt hij deze woorden, welke hij tevens op een vodje papier (dit vodje papier wordt door een ontslagen medegevangene aan mevr. Wolfert ter hand gesteld) heeft geschreven met de te zingen liederen in de rouwdienst, welke ter nagedachtenis aan hem in Mariënberg gehouden zal worden:

'Ik zal door 's vijands zwaard niet sterven maar leven door Gods genade, voor Hem en voor Nederland en Oranje'. Wij mensen vragen: Waarom moest Ds Wolfert, die meer dan anderen zo hartstochtelijk naar de dag der bevrijding had uitgezien, vlak tevoren nog als slachtoffer vallen? Maar in het geloof is het door zijn brein geflitst: 'Ik zal door 's vijands zwaard niet sterven, maar leven...' Waarom moest Ds. Wolfert sterven.

Hij zelf antwoordt, of God antwoordt door hem:

U looft de apostelschaar in heerlijkheid, o Heer.

Profeten, martelaars, vermelden daar Uw eer.

Door heel Uw Kerk wordt steeds, daarboven, hier beneden,

In strijd en zegepraal Uw grote naam beleden,

Zij looft, o Vader, U, oneindig in vermogen,

Onpeilbaar in verstand, onmeetbaar in meedogen.

Onpeilbaar in verstand...

Ook dit is geen antwoord op ons: Waarom?

God blijft verborgen.

En toch, Ds. Wolfert wijst ons bij het kwellend raadsel, waarvoor ook zijn sterven ons plaatst, heen naar God, Wiens gedachten hoger zijn dan onze gedachten.

Die op zijn tijd het antwoord geeft.

Nu zien wij raadselschrift in spiegelbeeld, dat is dubbel raadselachtig, maar alsdan zullen wij zien van aangezicht tot aangezicht.

Wij mensen denken: de vijand heeft het gewonnen.

Ook Ds. Wolfert valt ten prooi aan hun wrede bloeddorst.

Door Ds. Wolfert zelf flitst het heen:

Gods rechterhand is hoog verheven,

Des Heren sterke rechterhand

Doet door haar daan de wereld beven,

Houdt door haar kracht Gods Volk in stand.

Ik zal door 's vijands zwaard niet sterven,

Maar leven en des Heeren Daan,

Waardoor wij zoveel heil verwerven,

Elk tot Zijn eer doen gadeslaan.

(Psalm 118:18)

Daar is een vrouw, die zal treuren over het verlies van haar innig beminde man.

Daar zijn vijf kinderen, die straks geen vader meer zullen hebben.

De man peilt haar smart.

Een vader ziet het verdriet van de kinderen:

'k Denk aan U, o God in 't klagan,

Uit de landstreek der Jordaan.

Van mijn leed doe ik Hermon wagen,

'k Roep van 't klein gebergte U aan,

'k Zucht, daar kolk en afgrond loeit,

Daar 't gedruis der waat'ren groeit,

Daar Uw golven, daar Uw baren,

Mijn benauwde ziel vervaren. (Psalm 42:4)

Wie durft bij zoiets vreselijks nog iets te zeggen?

Wij mensen zwijgen, omdat wij bang zijn, dat onze woorden pijn zullen doen.

Een man troost zijn vrouw, een vader zijn kinderen:

O, mijn ziel, was buigt g'u neder,

Waartoe zijt g'in mij ontrust?

Voedt het oud vertrouwen weder,

Zoek in 's hoogsten lof uw lust.

Menig werf heeft Hij uw druk

Doen verand'ren in geluk.

Hoop op Hem, sla 't oog naar boven.

Ik zal God, mijn God, nog loven.

(Psalm 42:7)

Dit alles ging door Ds. Wolfert heen, toen hij de gevangenis verliet, de dood tegemoet...

De gevangenen worden in een auto geduwd en voortgaat het over de straat richting

Deventer. De wagen stopt in de buurt van Wierden. De eerste groep gevangenen,

waaronder ook Ds. Wolfert, wordt gesommeerd de wagen te verlaten en zich op te

stellen. Een van hen is geboeid. Het is Ds. Wolfert. Want, zo is er van de zijde van de

vijand gezegd: 'Hij moet als een misdadiger het graf in'. Dan klinken de salvo's van het executiepeloton. De gevangenen vallen over elkaar heen en men laat hen zo liggen. Het lijk van Ds. Wolfert met z'n geboeide handen komt 'toevallig' bovenop te liggen. De misdadigers kijken verder niet naar hun werk om en verder snelt de wagen langs de weg, om dan te stoppen in de buurt van Rijssen, waar de 2de groep wordt geëxecuteerd. (De kranten vermelden die dag, dat wegens de sabotagedaden in het oosten van Overijssel een dertigtal gevangenen uit Almelo als represaillemaatregel zijn terechtgesteld). Terwijl de salvo's klonken, ongeveer half zeven, bevond zich de Hervormde Predikant van Wierden, Ds. Daniël Bernardus van Lokhorst in z'n tuin. Hij wordt hierdoor opgeschrikt en begeeft zich zo spoedig mogelijk, na het verdwijnen van de wagen, naar de plaats van het onheil. Hij wordt direct getroffen door die ene, die boven ligt met zijn geboeide handen. De streepjespantalon doet het vermoeden rijzen, dat dit een collega is, maar hij kent hem niet. Hij vermoedt daarom van een gereformeerd collega. Een gereformeerde kennis wordt erbij geroepen, die Ds. Wolfert herkent. Allereerst laat Ds. Van Lokhorst een smid roepen om de boeien door te vijlen en haast zich vervolgens naar de gevangenis te Almelo. Daar hoort hij dat inderdaad een Ds. Wolfert behoort tot degenen, die 's morgens vroeg de gevangenis verlieten. Zo is men er dan zeker van dat die ene, die boven ligt, Ds. Wolfert van Mariënberg is. Ds. Van Lokhorst wordt in verband met zijn optreden nog dezelfde dag gevangengenomen, maar gelukkig ook weer losgelaten. In de voormiddag is het gerucht reeds in Mariënberg en Beerzerveld doorgedrongen. Ds. Van Lokhorst had het nl. aan zijn gereformeerde collega in Wierden verteld en deze heeft de boodschap overgebracht aan mevr. Wolfert. Er ging een schok door allen heen, toen ze dit vreselijke bericht hoorden. Goede Vrijdag 30 maart worden de gefusilleerde in alle stilte begraven in Wierden. Slechts enkelen zijn tegenwoordig, ook mevr. Wolfert. Goede Vrijdag, 's middags, hebben de gereformeerden, zoals de laatste tijd geregeld, dienst in de Hervormde Kerk, omdat de Gereformeerde Kerk in Mariënberg te dicht bij de spoorlijn ligt en ook reeds ernstig beschadigd is door de uitwerking van enkele bommen, die daar in de buurt vielen. Ds. Pieffers uit Bergentheim leidt de dienst en spreekt enige gevoelvolle woorden ter herinnering aan de gesneuvelde koster en aan Ds. Wolfert 'die met zijn gulle lach eenieder voor zich innam'. De dienst moest verder afgebroken worden wegens geruchten van gevaar. Een week later, juist op een donderdag, zijn wij hier bevrijd en bonst het door ons hoofd 'Een week voor de bevrijding moest Ds. Wolfert nog vallen'.

Waarom?

Waarom?

De officiële begrafenis

Maandag 18 april is het.

Het stoffelijk overschot van Ds. Wolfert wordt opgegraven en zal nu opnieuw ter aarde worden besteld op de begraafplaats in Bergentheim, in de buurt van zijn kerk te Mariënberg. Aan de teraardebestelling gaat vooraf een rouwdienst in de kerk van Mariënberg onder leiding van Ds. Bavinck, destijds in Gramsbergen en in de tijd van Ds. Wolferts onderduikersperiode consulent van Mariënberg. Behalve de leden der Gereformeerde kerk zijn ook vele anderen aanwezig. Op verzoek van Ds. Bavinck en eigenlijk is het de wens van Ds. Wolfert zelf, wordt er eerst gezongen Gez. 23:2 (Bundel Geref. Kerken). Ook wordt overeenkomstig de wens van de 'martelaar' gezongen Psalm 118:8.

Ds. Bavinck spreekt naar aanleiding van het woord van Paulus uit 1 Cor. 9:25 'Een ieglijk, die om prijs strijdt, onhoudt zich in alles. Deze dan doen wel dit opdat zij een verderfelijke kroon ontvangen, maar wij een onverderfelijke'.

Hier volgt het eerste deel van Ds. Bavincks rouwdienst, waarin hij het karakter van Ds. Wolfert schetst en uiting geeft aan wat zij, die hem liefhadden, aan hem verloren: Smart, diepe smart verenigt ons allen met u, familie Wolfert en kinderen, in dit uur, dat wij uw geliefde man en uw geliefde vader naar zijn stoffelijk overschot toevertrouwen aan de schoot der aarde. Diepe smart verenigt ons met u, gemeente van Mariënborg, groot en klein, omdat wij allen aangegrepen zijn door de ontzetting van deze slag, door de hardheid van dit gewelddadig sterven. Als wij ons realiseren wat dit gebeuren inhoudt, dan ontbreken ons de woorden. Een man en vader zomaar ontrukkt aan zijn gezin in de kracht van het leven en dienaar des Woords, een herder en leraar, een collega, die met zulk een liefde en inzet van al zijn gaven zijn ambt vervulde, nu afgeroepen van zijn arbeid. De ontzetting over, ja de afschuw van zulk goddeloos onrecht, verstilt zich in het onpeilbaar leed, dat u getroffen heeft. In de verslagenheid overheerst de rouw. De bitterheid over wat mensen deden wijkt voor de droefheid, die ons verscheurt en ons hart doorwondt, waar Gods beproeving over ons kwam in de verschrikking en wreedheid van de vijand. Wij dreigen verzwolgen te worden, waar de baren en golven van leed over ons heen gaan (Ps. 42). Wat uw smart, als vrouw en moeder, moet zijn, kunnen wij nauwelijks bevroeden, ook al ontroert het ons tot in ons diepste zijn en moeten wij worstelen met God, om stil te zijn tot Hem. Ons, wie hij toch ook liefelijk was als vriend en collega, als predikant, terwijl God de innigste band van eenheid tussen u en hem had gelegd. Uw persoonlijk verlies als gezin kunnen wij niet peilen. Hij was echt een man en vader. Ik weet, dat gedurende zijn ondergedoken zijn, hem het moeilijk viel, weg te zijn van zijn gezin, van zijn vrouw en kinderen. Hoe heeft hij ook doorworsteld de moeite van deze oorlogsjaren. Zijn eerlijk, open karakter verdroeg niet het onrecht. In eigen persoon was hij een levend protest tegen onderdrukking en rechteloosheid. Zijn warme liefde en zijn krachtige wil moesten mede protesteren tegen het gruwelijke kwaad. Hoeveel heeft hij gedaan? Hoeveel heeft hij geholpen in stilte? Als christen wist hij zich ertoe geroepen te strijden in de liefde van Jezus Christus tegen het kwaad. Welk een Stempel drukten de laatste jaren op zijn leven. Er waren diepe, donkere wegen. Wij denken aan het dochttertje, dat in zijn afwezigheid stierf. Daar was zorg voor zijn vrouw en kinderen. Daar was een voortdurend lijden onder de druk van het geweld. En nu heeft hij in vurige hoop op de vrijheid, naderbij zien komen de redding, zonder dat hij haar beleven mocht, waar de brute macht, haar woede koelde aan weerlozen en ook Ds. Wolfert het offer van zijn leven bracht. Hoe kan men hem als predikant schetsen? Zijn arbeid onder U spreekt duidelijke taal. Anders was hij naar aard en aanleg dan de Saksen. Immers het Zeeuwse bloed verloochent zich niet. Vurig, levendig, humoristisch, maar toch ernstig. Gul en impulsief, open en eerlijk. Hij ontzag geen mens. De waarheid had hij lief, maar toch deed hij geen onnodig pijn. Hij wondde niet hard, niet liefdeloos, maar zocht het kwade te overwinnen. Zo heeft hij een plaats gekregen in uw harten. Er was een band, die inniger werd, wanneer Gods wegen in droefheid deden zuchten en uw herder en leraar met U meeleefde, meebad en U vertroostte in heenwijzing naar Jezus Christus. Zo nam hij ook een aparte plaats in onder de collega's. Wij wisten dan zijn kwinkslagen en zijn ernst die samengingen. Als wij dit beseffen, dat hij zo plotseling ons ontvallen is, dan staan wij voor vragen, dan begint het in ons te stormen, dan wordt het zo zwaar om

stil te zijn en word, het zo moeilijk er Gods hand in te zien... Na het einde van de dienst defileren alle aanwezigen langs het stoffelijk overschot van Ds. Wolfert, dat vooraan in de kerk opgebaard en nog duidelijk herkenbaar is.

Wat men hierbij in zich voelt omgaan, terwijl niet een laatste blik werpt op het gelaat van deze door velen zo zeer geliefde dode, is niet te beschrijven. Diep onder de indruk zwegen allen stil en willen wij ook hier zwijgen. Op het graf voeren verschillende sprekers het woord. Allereerst ouderling Reiling namens de kerkenraad van Mariëberg. Die zei o.a.: Twaalf jaren mocht hij in ons midden verkeren. En dominee was hier op zijn plaats. Hij had Mariëberg en de gemeente had dominee lief. Er was een innige nauwe band. De laatste zondag in ons midden mocht hij nog het Heilig Avondmaal bedienen en in de dankstond ons wijzen op 'Niet een iegelijk, die tot mij zegt: Heere. Heere, zal ingaan in het Koninkrijk der Hemelen, maar die daar doet de wil Mijns Vaders, die in de Hemelen is'. Dit heeft dominee gekenmerkt, vooral in de laatste oorlogsjaren.

De meesten van u hebben geen flauw besef, hoe velen door hem werden geholpen, die zwervende en dolende op de aarde gingen... Ds. Wolfert had geen vijanden en kon geen vijanden krijgen. Niet omdat hij de waarheid niet durfde zeggen, maar om de wijze, waarop hij het kon zeggen en door zijn gehele omgang, waardoor hij in en buiten onze gemeente werd geacht. Namens de classis Hardenberg spreekt Ds. F. Slomp, destijds in Heemse, die met bewogen woorden uitdrukking geeft aan de gevoelens die in hem ontgaan aan het open graf van zijn vriend en collega. Hij wijst er o.a. op, dat hij, ten dode opgeschreven, nog ter elfder ure uit de gevangenis werd bevrijd en Ds. Wolfert, voor wie men de laatste weken toch zeker geen gevaar meer dachtte, nog ter elfder ure als slachtoffer moest vallen. Daarna spreekt Ds. Sije Kooistra, hulppredikant van de kerk te Beerzerveld, en vertolkt de gevoelens van verslagenheid en meeleven ook bij de Hervormden. Hij memoreert even het nauwe contact in het laatste oorlogsjaar en wijst op de organische eenheid van Christus' Kerk, zodat als één lid lijdt, allen meelijden. Namens het gemeentebestuur van Hardenberg spreekt de gemeentesecretaris, de heer Boshoven. Als vriend Ds. J.W. v.d. Schors, Baptistisch predikant en het laatste oorlogsjaar geëvacueerd in de buurtschap Diffelen en in die tijd kerkend in Mariëberg. Hij zegt van collega Wolfert: 'Deze was met Jezus, is met Jezus en zal met Jezus zijn'. Ds. Van Lokhorst uit Wierden spreekt ook nog een enkel woord en memoreert het vreselijk gebeuren op 29 maart, waarvan hij de eerste getuige was. Tenslotte leest Ds. Bavinck 1 Thess. 4:13-18 en de Apostolische geloofsbelijdenis en laat, overeenkomstig Ds. Wolfts wens, zingen Psalm 43:7: O, mijn ziel, wat buigt g'u neder, Waartoe zijt g'in mij ontrust?... Hoop op God, sla 't oog naar boven ... Alzo troostte een man zijn vrouw, een vader zijn kinderen ...

Aan het einde gekomen van deze levensschets van wijlen Ds. Wolfert komen hier nog enkele opmerkingen. Allereerst dit: in de persoon van Ds. Wolfert treft het ons, hoe ook van hem geldt, dat de gelovige tegelijk altijd de aangevochtene is. Het is de spanning van: 'Heere, ik geloof, kom mijn ongelovigheid te hulp'. In deze spanning doorbreekt God onze zwakheid, onze ongelovigheid en zorgt hij voor de overwinning. De laatste woorden van Ds. Wolfert getuigen heerlijk van deze zegepraal ... Zoals iemand eens zei: 'God geeft je telkens zoveel reisgeld als je nodig hebt. God geeft niet direct alles - God geeft niet aan het begin van de reis reeds het volle reisgeld voor het einde van de reis.

Ds. Wolfert had, toen hij afscheid moest nemen van vrouw en kinderen, niet direct het volle reisgeld om de reis naar de eeuwigheid te aanvaarden. Maar toen hij voor de 'Reis'

stond, had hij het, dankzij Gods genade, wel. Hiervan getuigen zijn laatste woorden, tot troost in de eerste plaats voor zijn vrouw en kinderen, in de tweede plaats voor zijn gemeente in Mariënberg en tenslotte voor allen, die het moeilijk hebben.

Vervolgens treft het ons, dat Ds. Wolfert de dood inging met deze woorden: Voor God, Nederland en Oranje'. Iemand die dit zegt in het aangezicht van de dood, dwingt respect af. Al was hij zich van eigen zwakheid bewust, uit roeping wilde hij God dienen, ook in het werk der barmhartigheid aan Joden en onderduikers. Omdat hij God wilde dienen, verafschuwde hij het nationaal-socialisme en zag met een vurig verlangen uit naar de dag van de bevrijding. Daarom had hij zijn vaderland en het Koningshuis lief. Terecht heeft hij het dan ook gevoeld en uitgesproken toen hij viel:

VOOR GOD

(Zijn felle verontwaardiging over het onrecht van de Nazi's vloeide voort uit zijn begeerte God te dienen en wist hij zich, getuige zijn keuze van Gez. 23:2, een 'martelaar');

VOOR NEDERLAND

(Hij viel mede als slachtoffer voor de nationale zaak van de bevrijding);

VOOR ORANJE

(Het nieuwe, bevrijde Nederland, vond voor hem z'n symbool in het Huis van Oranje. Hij had naast zijn vaderland ook het Huis van Oranje lief met zijn vurig Zeeuwse hart en was het zichzelf bewust ook te sterven voor Oranje).

Zo was hij, dankzij Gods genade, getrouw tot in de dood,
Trouw aan God,
Trouw aan Nederland,
Trouw aan Oranje.

Hieronder volgt een gedicht, gemaakt door G. van der Veen, opgedragen aan mevrouw Wolfert.

Aan Mevr. Wed. Ds. Wolfert:

't Was donderdag voor Paasch toen Jezus in genade
Het Heilig Avondmaal heeft ingesteld;
Toen hij den lofzang zong voor Hij dien strijd aanvaardde,
En hij d'Olijvenhof betrad als Israels Held.
Van den Olijvenhof tot aan Zijn laatste stonde,
Toen Hij het machtwoord sprak: 'Het is volbracht'
Was Hij de sterke Held, die stierf voor onze zonde,
Maar ook op 't hoogst bekleed met Goddelijke macht.
Hij gordt de Zijnen aan die in het strijdperk treden,
Om in Zijn kracht kloekmoedig voort te gaan.
Zo was het eeuwenlang, zo is het tot op heden,
Nu wij bij 't graf van onz' beminden leraar staan.
Laat mij geheel in 't kort iets mogen memoreren,
't Is treffend als men d' overeenkomst ziet;
Hoe God Zijn kindren, zij, die Hem in Christus eren,
Vertroost en ondersteunt in moeite en verdriet.
't Was of een hemelsch vuur op Dominee Wolfert rustte

Toen hij ons Zondag sprak van Jezus' heerlijkheid.heerlijkheid??

Was hem zijn lot bekend?

Was hij 't die 't zich bewuste:

Mijn taak loopt spoedig af Mij is cen plaats bereid?

't Drong alles aan op spoed. Nauw was het maandagmorgen

Of Dominee werd gehaald, gezet als gijzelaar.

We waren zeer beklemd, we hadden vele zorgen,

En zuchtend klonk de bee: Och of het vrede waar.

De donderdag, voor Paasch was weldra aangebroken,

De nacht, die van den Goeden Vrijdag scheidt;

En 't helsch gespuis in felle woede ontstoken,

Had voor dezelve viel een dood'lijk plan bereid.

Ontzettend was het leed, dat toen opeens genaakte,

Tientallen vielen neer, ook Dominee Wolfert viel;

Hij die kort geleën als trouwe herder werkte,

Werd nu ten hemel ingedragen, rein van ziel.

Nu Goede Vrijdag ging de hemeltroonzaal open,

Die dienstknecht was op aard' kreeg 's leraars loon.

Zijn strijden is voorbij, zijn dagwerk afgelopen.

Hij draagt ook nu verlost de overwinnaarskroon.

Mevrouw, dit zij Uw troost, al zaagt ge hem niet weder,

Al lag zijn lijk in 't graf in een ruwe kist;

Toen g' in het massagraf uw blikken wierp zo teder,

Waar hij werd heengevoerd voordat uw hart het wist.

Hij is in de terreur voor 't vaderland gevallen.

En hij, die Zondag hem bediende in de kerk,

Ging daags voor hem in 't graf, hij hoorde tot de tallen

Van Wien men schimpend sprak als 't ondergrondsche werk.

Maar Zondag was hij nog in 't huis des Heren,

Een glimp van Gods gena scheen van 't gezicht;

Nu mogen zij tezaam al juichend triumferen,

Ze staan voor eeuwig in het volle hemellicht.

Liet H. de Lange hier ter plaatse't jonge leven,

W' herdenken ook W. Oordt en M. Grendelman als held;

Zij vielen door 't geweld in Gelre's schoone dreven,

Zij rusten van hun strijd in 't lieflijk Varseveld.

Ze waren zo bekend, bemind te dezer plaatse;

W' herdenken hen vol rouw als broeders in den Heer;

'k Weet dat hun gaanderij van hemelveugd weerkaatste.

Nu zij te zaam hun zang verheffen God ter eer.

Zo zal eens heel Gods kerk uit 't aardsche strijdperk treden,

Nu wuiven zij ons toe: Heb goede moed.

En ziende hun geloof verheffen w'onze schreden,

Bij 't horen van die stem, die overwinningsgroet.

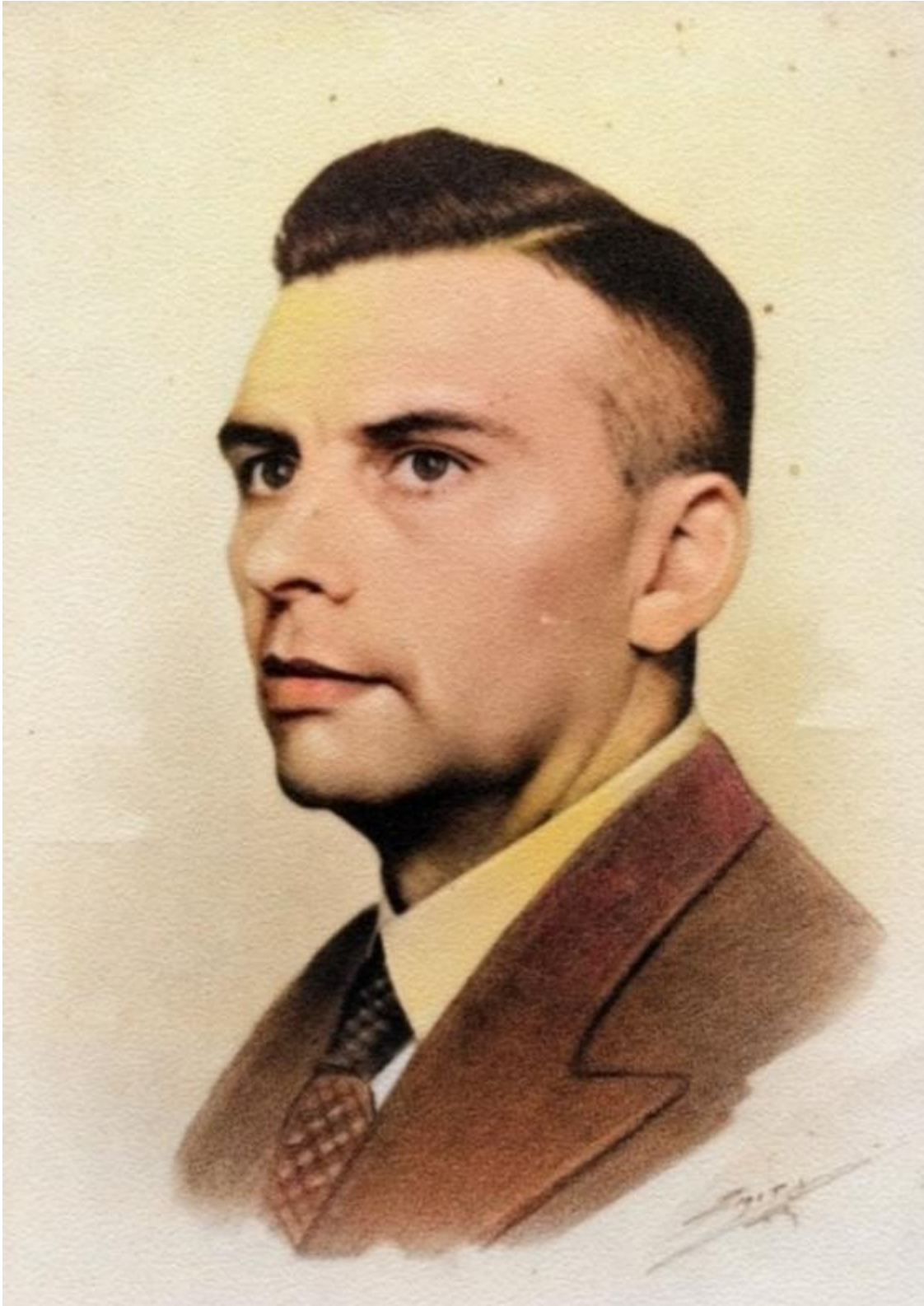
Dit is de stille kracht die bergen doer verzetten;

Dit is het vast geloof, dat God de strijder sterkt.

Mevrouw, heb goeden moed. Wil op het einde letten,

Vertrouwend op Gods hulp en 't wachtwoord: Bid en Werk.

G v.d. Veen Beerzerveld,
Pasen, 1 april 1945.

Ds. P.H. Wolfert

Eerste steenlegging gereformeerde kerk door ds P.H. Wolfert

Gereformeerde kerk Mariënberg

Gezin ds. Wolfert

- 1 = Rein - (Reinder Harm)
- 2 = Jelina Jacomina Wolfert-Groeneveld
- 3 = Kees - (Cornelis)
- 4 = Simon - (Simon)
- 5 = Corrie - (Cornelia Janna)
- 6 = Tineke - (Martina Geertruida)

Een week voor onze bevrijding, op 29 Maart,
nam God plotseling tot Zich in Zijn heer-
lijkheid, onze innig geliefde Man en Vader,

PIETER HENDRIK WOLFERT,

in den leeftijd van bijna 43 jaar, in leven
predikant bij de Geref. Kerk te Mariënberg.

Ons verlies is zwaar. Wij wenschen echter
Gode te zwijgen, Die Zich nimmer vergist.

„Hij heeft de goede strijd gestreden, de loop
geëindigd, het geloof behouden, voorts is hem
weggelegd de kroon der rechtvaardigheid”.

(2 Tim. 4 : 7 en 8a).

J. J. WOLFERT - GROENEVELD
KEES
SIMON
TINEKE
REINDER HARM
CORRIE

Mariënberg, April 1945.

Rouwkaart ds. Wolfert

DS P. H. WOLFERT

GEB. TE TERNEUZEN

28 APRIL 1902

GEFUSILLEERD TE WIERDEN

29 MAART 1945

GEREF. PRED. TE MARIËNBERG

1933 - 1945

IK ZAL DOOR 'S VJANDS ZWAARD
NIET STERVEN, MAAR LEVEN
DOOR GODS GENADE.

VOOR HEM, NEDERLAND EN ORANJE

*Kom naar, zegt Hij
Kom maar met mij mee
naar de overkant.
Wees maar niet bang, zegt Hij,
Hier is Mijn Hand.*

PIETER HENDRIK WOLFERT

* TERNEUZEN 28 APRIL 1902

+ WIERDEN 29 MAART 1945

JELINA JACOMINA GROENEVELD

* WINSUM 28 MEI 1903

+ ALMELO 30 AUGUSTUS 2000

In dankbare herinnering
kinderen, klein- en achterkleinkinderen.